

Lo Somatent

DIARI REGIONALISTA Y D' AVISOS Y NOTICIAS

Any XIV

Reus Divendres 11 d' Agost de 1899

Núm. 3.337

PUNTS DE SUSCRIPCIÓ

En la Administració d'aquest diari i en les principals llibreries d'aquesta ciutat i des d'elles a totes les d'Europa. No's reforman los originals encara que no's publicuin.

Farmacia Serra

12 ANYS

XAROP SERRA

Oberta tota la nit

és lo millor remey pera combatir per cro- nica y rebelde que sia tota classe de.....

ROS

La que paga més contribució de la pro- vincia.

INSTITUT VACUNÓGENO SUÍS

LAUSSANNE

Dipòsit exclusiu à Reus

D. ANTON SERRA (farmacéutich)

Arrabal Santa Anna, 80

LÍNFA

Ptas.

Tubo pera 2 ó 3 vacunas.

1'00

Tubo pera 8 ó 10 vacunas.

1'50

Tubo pera 20 ó 25 vacunas.

3'00

Estoig ab 5 tubos pera 2 ó 3 vacunas.

4'00

PULPA

Placas pera 3 ó 4 vacunas.

1'50

Placas pera 6 ó 8 vacunas.

3'00

Frascos pera 25 vacunas.

8'00

Frascos pera 50 vacunas.

15'00

ELECTRA REUSENSE

Suministre de forsa ab ELECTRO-MOTOR

Aquesta Societat suministrarà forsa motris ab ELECTRO-MOTORS als industrials que hò sollicitin.

Los Motors de corrent contínua a la vegada que extraordinaries condicions d'economia en lo cost de com- pra y consum, reuneixen las de marxa silenciosa, gran llimpiesa, espay redunit y facilissim maneig, ventatges difícils d'obtenir ab altres sistemes. Tenen marxa senzillament variable y ab un simple moviment de palanca se regulan y cambian à voluntat, las velocitats mínima á màxima.

Los gastos d'oli pera son engrassament y sos desgasts, son tan insignificants, que poden en realitat considerarse com nuls.

En aquestes oficinas se facilitaran quanta classe de datos sian necessaris.

Reus 9 Juny 1899.—Per la Electra ReuseNSE, LO DIRECTOR.

Informació local

Cuestión personal

Querido amigo y director: para tratar de un asunto que me atañe particularmente, y en el qual hago abstracción completa de mi calidad de redactor de la Crónica, ruego á usted dé cabida en las columnas de la adjunta copia de la carta que, con esta misma fecha, dirijo á don Cristóbal Litrán, director del colega local La Autonomía.

Mil gracias anticipadas, mi querido director, y sabe es scyo siempre muy affmò. amigo.

Gregorio Fernán.

Sr. D. Cristóbal Litrán, director de La Autonomía.

En esta.

Muy señor mio: espero merecer del caballero se sirve insertar en las columnas del periódico de su dirección la presente carta.

En su número de hoy, La Autonomía, en un suelto titulado «Nuestra contestación», estampa conceptos que estimo ofensivos á mi dignidad y á mi honor, que no permito poner en tela de juicio á nadie sin exigir inmediatamente la correspondiente rectificación.

En el suelto de referencia se dice solo nuestro desprecio merecen aquellas provocaciones tan insensatas como absurdas, cuyos móviles y fines no tienen racional explicación y mas bien parece que tienden á que caigamos en una celada.... Me atrevo á creer que estas frases son hijas de la irreflexión del momento, pues entiendo absurdo que quien de caballero se pracie insulte gratuitamente á otro dando á significar con frases más ó menos rebuscadas que solo digno de desprecio és quien está vendido como matón de oficio, que es, á no du-

darlo, lo que racionalemente se desprende de las frases transcritas. Por lo tanto, como yo soy el autor de ese artículo á que se refiere La Autonomía, y en el cual no hay provocación, sino que se contesta á la amenaza hecha anteriormente por el periódico de su dirección; y como me creo, y no tolero que nadie lo ponga en duda, tan caballero y tan honrado cual el que más; siendo incapaz de tender celedas á nadie, porque me lo vedan los principios de dignidad y lealtad que informan todos los actos de mi vida pública y privada, ruego á usted se sirva aclarar los preceptos que dán origen á la presente carta, y afirme, que don Gregorio Fernán le merece todos los respetos y consideraciones debidas á un caballero, por tenerlo como tal y creerlo incapaz de villanías solo propias de rufianes mal nacidos.

Yo espero merecer de usted este honrado desagravio á mi dignidad ofendida, porque, créame bajo mi honrada palabra, depolaría en el alma tener que acudir al terreno propio de los caballeros para exigir una completa reparación.

Mé ofrezco á sus órdenes atto. s. s. que á V. b. l. m. denidre la carta en su dirección y le pague el honorario.

GREGORIO FERNÁN.

Reus, 9 Agosto de 1899.

Una carta

El cartero nos entregó ayer noche, á las 8 y media, certificada, la que anoche mismo se inserta en un periódico de esta localidad con la firma de Gregorio Fernán. No conocemos a este señor sino de vista y por sus escritos, y por lo tanto, no podemos ensalzarle ni denigrarle. ¿Ha entrado esto último en nuestra intención? Nuestros escritos responden de ello, acreditando la nobleza con que hemos procedido.

En la especie de polémica con él sostenida y por nosotros no provocada, no hemos hecho más, ni ha

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Reus un mes Ptas. 150
en provincias trimestre 150
Exterior y Ultramar 150
Anuñels, à preus convencionals

sido nuestro ánimo hacer otra cosa, que rechazar aquelles que estimamos tan injustos como injustificables. Creemos no equivocarnos al expresar la seguridad de que así lo habrán juzgado cuantas personas se han yan enterado de la conducta de uno y otro periódico en el asunto, y se hayan inspirado en la impropriedad y en la justicia.

Esto no obstante, ya que tan celoso de su dignidad y de su honor se muestra dicho señor, hemos de suponir que ha de reconocer en nosotros el mismo celo, y nos bastará su franca y categórica declaración de que no ha tenido la menor intención de ofendernos pese que se dé por hecha desde luego igual manifestación por nuestra parte, en legítima defensa, al homenaje que nos obsequia.

Nostres comentaris

La carta del redactor de la Crónica Reusense ha rebotat els aplausos de tota la opinió culte, sensata y honrada de nostra població, que ha comprés, com ell, que els insults injustificats reclamen sempre una cabal satisfacció, obligant a qui 's dirigeix a cantar la PALINODIA si 's plau per fersa.

En canvi lo suelto de contestació es una fugida per la tangent que sola s'ha extretre en part d'un polemista que hi ha aviat entendre que 's tracta, admetí la comparació qua 's permet estableix lo colega autonomista, perquè mal que a ell li pesi, may se de deixar de senyalar com a simpatizant de gent criminosa, y nosaltres podrém sempre dir que ha caminat y ha infamat a persona que val molt més que ell. Per lo tant, difícilment lo redactor de la «Crònica» podra convenir horradament pensant que el gelos es ell de la seva dignitat y de la seva honra, gelos es també lo director del colega de la fusió, pug aques, al defensar la seva dignitat ofesa ho ha fet en ocasions críticas y per ell massa favorables.

Podrà en lo terreno particular, ser tot lo digne que vulgi, més en lo periodístich ha de començar primer per coneixer los seus débirs, cosa que ha demostrat lo contrari, is abom en massa y en tot el seu dret. Nosaltres nos quedem esperant sempre 'sua contestació.

Cuestió terminada

Escrivits los anteriors comentaris hem rebut lo número de la «Crònica» d'ahir en lo que 's dona la cuestió per acabada.

Fa constar lo senyor Fernán que no ha estat son ànim ofendre particularment el senyor Litrán.

Y del Director del Ferruço que?

Res, ni una paraula.

Heus aquí una solució que 'ns deix á tots contents y que sino revela una conjuració pochí fulta, perquè no s'coneix que alhora, tots nos poguem dientar.

Lo Regionalisme a Mallorca

Los feits demostraren cada vegada que alguna contestació està pendent de la funesta administració central, que una regió com les Balears, separada per ample canal de la Península y tenint per límits cel y mar, confondres en l'horitzó, no pot seguir ligada a Madrid, que no coneix las seves necessitats ni son modo peculiar de ser.

Oferan a Palma cadenes de muralles que de res serviran á la seva defensa, ni res diuen al respecte que mai cap enemic s'hi ha apostat. En canvi agarrotan la ciutat, impossibilitant la seva expansió y li tancan les esperances pel demà.

Prop de les muralles hi ha 15 polvorines perill continuo pel nostre poble. En ells s'hi lanza pólvora

en prou cantitat pera volar la ciutat, y mal guardada com està, ara n' acaban de robar sis toneladas.

Y l' Poder Central tan satisfet. Que la capital de Mallorca sofrixi pel dogall de pedra que l' escanya. Que 'ls polvorins sigan una amenassa constantment sospesa damunt son cap. Tot això es res. Pels del Centre las provincias son únicament màquines para fer diners. Que paguin, donchs, y que callin.

Lo regionalisme va exteriorisantse á Mallorca en pùblicas-manifestacions.

Ahir era, quan en mitj dels intelectuals palmesans una persona dignissima alsava la copa brindant pel regne de Mallorca, y al recort de le que foren dintre la Confederació catalana-aragonesa, la forasteralla s' esverava, y 'ls ecos de la «Corte de los Milagros», portavany les parellas *traicion! separatism!*

Ahir també era, quan reunits los que de grat ó per forsa han d' anar á servir al rey y á la patria, un regidor los hi cridava: l' any vinent no hi hauràn quintas y despertantse molts cors á l' esperança, sortia d' aquella sala un alé de vida nova, una raxada de primavera, frescal y encoratadora, que l' telègraf duya cap á la metròpoli i confondres ab l' atmosfera que respiran los deus majors de la política y 'ls deus infims de la prempsa.

Y avuy, un altre acte tenim que registrar. Lo sindic de nostre Municipi, senyor Martí, ha presentat al Consistori la següent proposició:

«Excm. senyor: Los regidors que suscriuen, considerant que la tutela que l' Estat exerceix sobre l' Ajuntament de Palma, impossibilitant á n' aquesta Corporació, no sols pera empêndre la més insignificant millora urbana, sino també pera continuai sa vida normal, proposan á V. E. que acordi recabar de las Corts y del Govern l' independencia administrativa pera l' govern dels seus peculiares interessos, emplenant per això los medis que jutgi convenientes, sense més limitacions que las imposadas pel Còdich penal y l' respecte degut a la autonomia de las demés Corporacions. Per la execució d' aquest acord, proposan ademés que 'l nombrí una comissió especial que redacti la «Constitució municipal de la ciutat de Palma», inspirada en l' esperit d' aquesta proposició, y l' enlayri á las Corts y al Govern pera que siga confirmada, comunicant telegràficament l' acord que recaigui als presidents de las Cambras y del Consell de Ministres, Casa Consistorial, etc., etc...»

Veurem quina resolució hi pendrà l' Municipi. Més, siga là que 's vulga, d' ora en avant, ja sabrà a Madrid que 'l poble mallorquí viu y se redressa.

Lo trinxerayre triomfant

(Article de gitanceries)

jarhi, vull dir que no es tot h' llegir un article d' escriptur. Això es lo que no sab entende un nyèbit que 'm tracta de drogo cada dia que no veu la meva garbosa firma. Malviatje ell y la seva poca solta. Pero, com en aquest mon un no pot enviar á ca'n Taps á tothom qui voldria, com ell no es dolent del tot per més que no valga gran cosa y algun dia puch necessitarlo, aquí va l' article. No crech que 's enfadi per lo que acabo d' escriure; no es més que una protesta de la meva natural inclinació á un descans honrat y una demonstració del esfors que faig pera complairel.

Un article fet en aquestas condicions no pot sortir gayre bè y, per de prompte, ha de tenir lo dò de la inopportunitat. Ja me'n faig càrrec. Dias endarrera aquest article anava; avuy sols pot mitj anar ab moltes dotzenas de rodas. Sols me refio de que 'l meu nom es prou coneget y de que, si 's llegidors troben l' article dolent y passat de moda, al veure la meva firma 'l trobarán bò. Es lo mateix que passa ab lo «Diari de Barcelona»; si veyeu la firma d' en. Ma'né ja podeu dir que l' article es bò, ni cal llegirlo.

Ab tot això, encare no he parlat dels trinxerayres. No he fet més que digressions com los dos grans mestres, l' anglès Sterne y l' alemany Jean Paul. Lo que hi ha es que ells hi tenian més trassa. Donchs los trinxerayres han sigut los amos de l' auca y 'ls reys de Barcelona. Pobres xicots! Be se n' havien vist de maltractats. Semblava que tothom hi tenia dret. Una vegada fins vaig veure á un dels municipals que serveixen d' adorno á Barcelona, com ensenyava la seva obligació á un trinxerayre ab un cop de peu á las postimerías del xicotet. Diuhen que 'l Espanya hi ha libertat gracias á n' en Castellar. Y als trinxerayres no se 'ls sabia deixar fer la figuereta allá ahont los hi dongués la real gana!

Estava escrit que arribaria l' dia del seu triomf. Tots l' havém vist. Ells han sigut los amos de Barcelona, han fet corre als burgesos, han romput fanals y vidres dels aparadors, han apedregat als travessies y á més de tot això han cobrat diners. Hi ha hagut gent de bon cor (de cap manera vull creure que fos de policia) que s' ha apiadat d' ells y 'ls hi ha donat diners y llibertat pera divertirse de la manera que ho creguessin més convenient. Y 'ls trinxerayres no cabian á la pell y lluhian los cuarts menjant millor que de costum y fentse tallar los cabells á casa dels perruquers de més to.

Un coneget meu que may te colocació perque te mal al os de la esquena volia associarse ab un trinxerayre pera duri'l llibres ó per ferli de secretari particular, perque li va semblar que era cuestiò d' anar ab los que guanyavan y podrían donar bons destinos. Es clar que ell no s' hi hauria amohinat

gayre en que 'ls comptes sortissin clars; pero, quan s' hagués tractat d' esgarapar alguna cosa, també hi hauria ajudat.

Pobre coneget meu! Quan tenia la resolució feta y buscava al seu nou amo de la classe social triomfant, llavors va girarse la truxta. Va acabarse la repartició de cuarts, va acabarse la llibertat, van acabarse las pedras y van venir las garrotadas y 'ls cops de sabre. [Los reys van tornar á ser trinxerayres! Quina desilació!]

Are jo pregunt si po'anar bé un país en que las classes socials tenevan aquellas pujas y baixas. Quina carrera farán seguir los pares als seus fills? Si las coses van seguit aixis, fins la carrera de la armada serà dolenta y això que fins are, ivaja!

Veig que, si 'm descudy, m' embolicó. He censat malament y he d' acabar pitjor. Y lo que 'm temo es que 'ls meus llegidors arribin á sospitar que aquest article l' he escrit per despit y que 'm prenguin per un deis trinxerayres. Això seria llàstima de veras, perque de segur que 'm tocaria rebre. Ja he dit que aquest article tenia l' dò de la inopportunitat. Dias enrera m' hauria valgut una sereneta.

KATERMANN.

(De *La Renaixensa*).

CRÒNICA

Observacions Meteorològicas

del dia 10 d' Agost de 1899

FACILITADAS PER D. RAMON GISPERT

Horas d' obser vacío	Baròmetre aneroide	Grau d' humitat	Pluja en 24 horas	Aigua evap. en 24 h.	Estat del cel	Obser particular
9 m. 3 t.	755	94	'	37	Ras	
	755	96			Núvol	

Horas d' obser vacío	TEMPERATURAS			VENTS	NUVOLS
	Máxima	Minim.	Ter. tip.		
9 m.	Sol. 44	19	23	S.	Cun Nin 04
3 t.	Sombra 30	26	E.		07

En lloch preferent d' aquest número nos ocupem de la «questiò del dia», reproduhim los escrits que podian portar al camp del honor á dos pares de familia si la sanch que corria per lo cos d' un d' ells hagués sigut tan vermella com la del altre.

De tots modos mes val aixis, si com ha succehit, se consegueix eludir las responsabilitats entre periodistas, no tan fàcilment s' acut al tribunal per poca decencia y dignitat que hi hagi.

Ahir se suspengué l' espectacle anunciat en lo «Circo Ecuestre Feijóo», lo qual tindrà lloch avuy si l' temps ho permet.

Com deiem en aquest espectacle hi debutarà lo senyor Ferroni, y com la funció se la considera de dia de moda, hi penderà part las primeras parts sent d' augurar que la concurrencia que hi assistirà serà tan numerosa com distingida.

Un diari local quin nom d' avuy en endavant anomenarem per *Ferruco*, al publicar la ressenya de la sessió del Ajuntament diu que fou presidida per l' Alcalde de R. O. sense citar lo nom.

Gracias á Deu y á tots los Sants que ha comensat á distingir y á comprender que certs noms no deuen apareixer en las seves columnas, perque podrian sorirre infamats.

Ahir tinguerem ocasió de veure en l' aparador de la casa Vda. de Puig un quadro al oli de nostre paisà lo distingit pintor En Hortensi Güell.

Lo quadro en cuestió es de las obras més estudiadas y acabadas que han sortit del pinzell del artista reusenc. Es una vorada del Manzanares; al lluny entre la boirina de la matinada s' hi ovira la silueta de la Cort y de primer terme consciensudament tractat hi ha un rench d' arbres reflexats en l' aigua entollada d' aquella riera.

Rebi l' artista l' enhorabona per los seus avensos en l' art del color y recomaném dita obra al públic intelligent per admirarla com se mereix.

Los núvols ahir nos tornaren á regalar un raixat pero sense pedra, que es lo que convé á nostres agricultors, el nostre camp y á la nostra ciutat.

Hem tingut lo gust de veure un preciós travall, al oli, acuarela, aguada y pluma executat sobre cartolina per lo jove periodista, autor dramàtic D. Cassimí Servat qui 'l dedica á la Societat «El Círculo», al trobarse en aquesta ciutat ab objecte de fer un travall literari, altament satisfet de las demostracions y be-

nevolencies que en sa ajuda y apoyo han fet improvistament distintas societats.

A Port-Bou se celebrarà un meeting revisionista, internacional.

Ho trasladém als *ferrucos* d' aquí per si creuen necessari anar á excitar las masses perque cremin casi las de consums, si n' hi ha, ó a pedreguin los convents. ¡Ah! si hi deu haver fans a Port-bou?

Aus d'ahir al matí dia's va presentar al despatx del Comandant de la Guardia municipal de Barcelona una viuda que va dir acabava d' esser víctima d' una estafa, que, per lo ignoscible, sembla impossible que encare hi hagi algú capaç de deixarla caure. Segons va manifestar dita senyora, al passar lo dia avans al matí per la Rambla de Catalunya notà que á un senyor que anava devant d' ella, li caygué á terra una cartera, y recullintla, s' afanyà a entregarla a son amo. Aquest li donà las gracies, entaulant conversació, que al principi no tingué gens d' importància.

Als pochs moments s' acostà un subjecte esverat, preguntant si havien vist á un noi ab una maleta, dient que acabava d' arribar de Xile y desitjava visitar el consul d' aquella nació, puig entre altres encàrrechs que devia fer, era un d' ells lo de repartir sis mil duros que portava á la maleta l' esmentat noi, quina cantitat devia invertir en la forma seguent: Dos mil duros per 'ls pobres, altres dos mil pera dir missas y las dos mil restants pera distribuirlos entre las personas que s' encarreguessin de fer indicades participacions.

Com no coneixia á ningú á Barcelona, 'ls hi oferi á la senyora y al senyor fossin ells los que dugueSSI á cap diu travalls, acceptantlo's dos ab visibles mostres d' agrairment.

Pera airó acordaren véures ahir al matí, á las onze, á la Rambla de Santa Mònica, al objecte de que li exposessin tots dos las cantitats de que podien disponer para garantir l' empleo dels sis mil duros.

A la hora convinguda va anar la citada senyora al Banc d' Espanya á recullir cinqu mil pessetas que tenia allí depositadas, únich capital de que disposava y era l' porvenir dels quatre fills que té.

Ab lo dinar ja en son poder anà en busca de dits subjectes, als que trobà en lo lloch de la cota.

Un cop reunits, anaren passejant fins al arribar á una cerveceria de la Rambla de Catalunya, abontraren. Allí la senyora ensenyà al mateix temps variis bitllets del Banc d' Espanya de mil pessetas y una lletra de sis mil, y l' xilé gran cantitat de bitllets del Banc.

Los reunits acordaren que la senyora fos la depositaria de tots las cantitats, las que posaren en un paquet subjecte ab una goma y entregaren á la intelis dona. Se separaren després d' ella dihentli que tornarien á reunir-se á la tarda en lo mateix lloch.

Sola ja la dona, va anar á una casa d' empenyo i treure alguns objectes que tenia empenyats y al obrir lo paquet se trobà que en ell solzament hi havia uns cuants diaris y quatre ó cinch bitllets del Banc.. anunciadors d' una fàbrica de caldereria.

Lo senyor Vilaseca va ordenar que un guardia vesit de paisà practiqués los primers passos pera veure de descubrir als autors d' aquesta estafa.

La Junta Permanent de la «Unió Catalanista», a sollicitat d' un bon número d' associacions, agrupacions y periódichs, ha acordat reunir lo Consell General lo dia 20 d' aquest mes, á dos quarts de tres de la tarda, en son domicili social.

En aquesta reunió, ademés de la proposició que ha motivat la convocatoria, serán admesos un gràn número de nous socis colectius é individuals.

Molts delegats d' Hisenda han rebut apremiants ordres del Ministeri, pera que 's procedeixi ab la major energia contra aquells Ajuntaments deutors al Estat per ouutas del Tresor y demés drets del erari pùblic.

Mentre duri la estada del senyor Durán y Bas en lo balneari de Vichy Català, funcionarà en dit punt una estació teleigráfica oficial y pública. Algunes associacions literaries y artísticas de Barcelona projectan dirigir-se al alcalde solicitant la celebració d' una Exposició internacional d' art retrospectiu.

S' ha concedit autorisació pera que, en lo mateix temps que la llei senyala als reclutes del reemplaç actual, puguen redimirse del servei per 1.500 pessetas, los reclutes condicionals que hagin sufert la segona reserva.

